

Nemzeti Társalkodó

Szombaton, $\frac{5}{22}$ = Május' 22-dikén

1830

A' Ns. Székely Nemzetről tett
Jegyzések' végezete.

10) Sem a' Primori, sem a' Primi-
pilusi rend, kik lovasok voltak, szabad-
ságát nem vesztette vólt el, hanem tsak
a' Plebea Classis, a' mint ezt bizonyítja
Janos Királynak 1562-li Levele: (1818-li
Gyűjtemény) "Nyilván vagyon minde-
„neknél, az elmúlt napokban a' Székely
„Község — mi-ellenünk, és országunk'
„békességes állapotja ellen, mely hirtelen
„nagy támadást tettek vala'sat." (Eder,
in Excursu ad Schaezeum) Lásd Báthori
'Sigmund alatt, a' Bernáld Familia' Sen-
tentiáját 1818-beli Gyűjteményben. pag.
66--78 de anno 1597: "Libertatem eo-
„rum iudem Domini Siculi fideles sem-
„per existentes, nunquam amisissent, sed
„solummodo Plebei Siculi, itaque—" Az
Appr. Const. 5-dik Részé' 76-dik Titu-
lussa' 3-dik Articulusa is így szóll: "A'
„Lófőség is a' Székelységen magok örök-
„ségeket azon szabadsággal bírassák,
„mellyel a' nemesség, azoknak elidege-
„nítések, adások, vevések kívül" — A'
Nemesség, Jóságát szabadon eladhatta,
a' más három Classis pedig ekkor meg-
szorítottatott, és nem adhatta-el szabadon,
és már itt is a' Lófőség' birtokának sza-
bad elidegenítése szorítottat meg: a' kö-
vetkező 4-dik articulusban pedig a' Szé-

kely Darabontság, vagy egyéb Köz-
Rend megkülömböztetve, — a' kinek,
ha a' Fő-Rend nyomorgatná, és tör-
vénytelen háborgatná, a' Fő-Tisztek,
óltalmazására rendeltetnek. Ezek az ar-
ticulusok 1562-ben költék, midőn a' tri-
um Generum Siculusok' epochája azon
nagy változást szenvedte, midőn a' Plebea
Classis szabadságát elvesztette vólt!

11) A' Libertinusok nem tsak azok
vóltak, kiket az ő' Hőseik manumittál-
tak, hanem az a' Plebea Classis, mely
az Erdélyi Exercitialis Constitutiok sze-
rént, mellyet Mátyás Király 1465-ban
confirmált, a' Pixidariusi Classisban szol-
gált (appendix scriptor. minor. Tomo
2. Ar. 23. p. 384. Kováchich), és a' mely-
nek számát nevelte a' Siculica Praefecta
Leányra házasodott nemtelen, idegen,
's a' míllyenekről szóll az 1543-beli nó-
vemberi M. Vásárhellyen költ 15-dik arti-
culus, in verbis: "Libertini, qui Domi-
„nis ipsorum nihil solvunt, non dicentur,
„a' kik Földes Uroknak nem más, hanem
tsak hadi szolgálatokat tettek, így szóll
az 1548-beli Juniusban Tordán költ 15-
dik Czikkely: "Libertini, qui more bel-
„lico eorum Dominis inserviunt, a so-
„lutione Quinquagesimae exempti habe-
„antur," azok a' szabadok, míllyenek vól-
tak a' bejött Olaszok, Bissenusok, Rut-
henusok, 's oda telepedett Idegenek, Há-

morosok, Bányászok' sat. mert valaki valahonnan Székely' Földére akart jönni, szabad volt jönni, erővel ki nem űzheték (p. 129). Lásd az 1524-beli Aporék' osztályos Pereken költ Levelet (pag. 151) Szabad Bissenusok lakhelyeket kaptak Székelyföldön (85 mansiones liberorum Bissenorum). Ezekre illhetett az, a' mit ír Thurocz II. C. 65--65.: „Bissenii, atque Siculi vilissimi—Bisseni pessimi, et Siculi vilissimi fugiebant etc.“ nem a' törökös Székelyekre, kik legjobb katonák voltak.

12) Lásd a' mennyi Privilegiuma van a' Székelyeknek a' vissza-adott szabadságról, mind Libertinusoknak vagynak adva. A' Gényő familia által nyert 1607-beli Primipilaris Levélben is e' van: „e numero reliquorum Libertinorum Siculorum nostrorum Clementer eximendum etc. (pag. 129).

Igy ír Mikó Ferentz is (p. 109) Bástya' és Székely Móses' idejéről: „A' régi Lőfő, Darabont Személlyek, megmaradának az előbbi szabadságokban, a' Szabad Székelyek esnek előbbi Uroknak Jobbágy-ságába.“ Ezek között állott sok nép Jobbágy-ságra, némeltyek erővel is azokká tétettek a' hatalmasabbak által, a' kikről szól az 1619-beli 5-dik May költ Articulus: hogy a' kik 1612 előtt állottak Jobbágyoknak, maradjanak azoknak. — A' Székely, ha magát a' hadi Expeditióktól méltatlanúl elvonta, Salvo Primipilatu, adófizetővé lett; lásd az 1556-ban Júniusban Újvár alatt költ 2-dik Articulus, in verbis: „Ex Primipilis autem, si qui de praesenti expeditione abfuerint, nec deinceps etiam venire voluerint, illi quoque dicentur, et in perpetuum sint Contributionum solutores, salvo tamen Primipilatu ipsorum.“

13) Ezek közé tartoznak a' Civilis funduson lakó Vitézlő Rendek (Taxalis Városok), a' milyenek a' Sepszi Sz. Györ-

gyön Civilis funduson lakó vitézlő Rendek, kik zászló alatt voltak 1678-ban (p. 123). Ezekből töltek ki a' Székely Ispanyoknak Bandériumai (Zászlóaljai), a' 'Sigmund Császár' 1432-beli Regestruma szerént, 500 vagy 1000 katonára. Hogy a' Székely Nemzetnek külön Zászlója volt — s nem számláltattak a' Siculorum Comes Bandériuma közzé, mutatja az 1463-li exercitualiis Constitutio, mely szerént két-harmad része tartozott a' Székelységnek közönséges Insurrectiokor fegyvert fogni (p. 155). A' Ferdinandus' Commissariussai' relatiojok szerént pedig, a' királyi udvarban 100 lovast continuo tartani, kik háromszor esztendőnként felváltattak. Ezek lehetnek azok, kikről írja Kollár, kéziratjában, De Generibus Siculorum „alii vero sunt, qui nomine Comitatus tenentur.“ (p. 82)

Az efféle Libertinusok azok, kik Privilegiumjokat oly' feltétellel nyerték, hogy a' Határszéleket őrizzék, és Kémseget foljtassanak a' Székelyben, in confinibus. — lásd Bereczk' Privilegiumát, mellyet 'Sigmund Császár' adott 1426-ban: „Volumus autem, quod sicut haec tenus sunt consueti, ita et in futurum dicti Kenczius, et Villani de saepe dicta Bereczkfalva ad faciendam Custodiam, in illis confinibus, et exploratio, nem in partibus Moldaviae obligati sint, et adscripti.“ Ezen levélben Bereczk Villa Valachalis — Oláh-Ülésnek íratik (p. 122. 159).

Kézdi-Vásárhely' Privilegiumában de anno 1608 íratik: „Temporibus cuiusvis generalis expeditionis personae nostri, Illyefalva, in rationem nostram sex equos bonos, fortes, durabiles administrare teneantur, et debeant.“ — Ez Postálkodásra mutat.

Mind ezekből kitettzik, hogy a' Libertinusi Classis, meg volt különböztetve a' Darabonti, vagy is, Pixidarialisi Rend-

től, ámbár a Libertinusok között is voltak Pixidariusok sőt Primipilusok is, kik magok több Rámusokban, Primipilatusokat bírtak (pag. 145).

14) Ez a libertinusi Classis, mely, hol Földönlakók, hol Király Szabadjai, hol Köz-Rend, Kösség, Plebs, Vulgus név alatt fordul-élő, mennyire különböztetett légyen meg; a Törvényes Jegyruha váltása is mutatja, az 1555-beli Constitutióban, a hol: Székelyföldön a Nemesek közöttvaló Jegyruha 12 frt. — a Darabonti Székelyek közöttvaló Jegyruha 6 frt., — a Paraszt Székelyek közöttvaló Jegyruha 3 frt. — Itt is kitettző a Primorokon kívül, a három Classis.

15) Ez a Plebea Classis tartozott a Király számára, midőn megkoronáztatott, Lakadalmot tartott, vagy Fia született a Királynak, hatodik ökrét odaadni, nem adta pedig azt, sem a Primori, sem Primipilus Rend. — Azt, hogy ez önkéntes adomány lett volna, nem vitatom, ámbár Mátyás Király, ki a nemzetet legjobban esmérte, Spontanea oblationak mondja (p. 196): így, Bonfinius is, önkéntes adománynak nevezi (Dec. 51); de azt erősítem; hogy ezt az Ökoradót (Strenát), sem a Primori, sem a Primipilusi Rend nem adták, hanem a Ferdinandus Commissariusai Relatiójok szerint adta csak az a Plebeus Rend, mellyet Vulgus Nobiliorum Siculorumnak neveztek. — Az íratik ugyan ezen Tzikelyben a Ferdinandus Commissariussai által: — rossz szokás, hogy a Primorok, és Lófók sokat megmentenek az alól az Ökoradás alól, oly szín alatt, hogy telkeiken laknak: — így hát, igaz az is, hogy még a Primor, vagy Primipilus telken lakó Jobbágy sem adta ezt az adó nemet, hanem egyedül ez a külön Classis, Plebeorum, vagy Libertinorum.

16) Ez a Plebea Classis az, mely a Dézma adástól sem volt ment.

a) Hogy Székelyföldje a Milkóviai Püspökséghez tartozott, és hogy a Milkóviai Püspökségben is volt dézma-fizetés, kitettzik Benkő Milkóviájából.

b) Mutatja Wilhelm Püspöknek pagina 9 felhozott 1213-li Levele is, melyben a Német Rendnek adott Barczasági földön, ha Magyarok és Székelyek telepednének-meg, ezeknek dézmáit, magának tartja-fenn a Püspök, vélekedésem szerint, nem abból az okból, hogy a Barczasági telepedéssel a Német Rend magának több érdemet szerezzen, mert annak az Ordónak, nem az Impopulatióval volt baja, s nem az volt célja, hanem a Szentföldnek visszafoglalására vándorok, Crutiata expeditiok' segítése: hanem azért, mivel a Magyaroktól és a Székelyektől a Püspök vette a dézmát, mellyet magának megtartott. — Hogy a dézmák, már 1181 előtt is, az Ecclesiasticus Ordóé voltak, mutatja Sándor Pápa azon Bullája, mely így kezdődik: *O m n e d a t u m o p t i m u m* — Itt, a Templarius Ordónak ezt engedi-meg 1181-ben a Pápa: "*Ceterum decimas, quas consilio, et consensu Episcoporum, de manu Clericorum, vel Laicorum, studio vestro extrahere poteritis, illas etiam, quas consentientibus Episcopis, et eorum Clericis acquiretis, vobis auctoritate Apostolicá confirmamus* (Lásd Vilkcke Gesch. des Tempelordens T. 2. p. 253).

c) Mutatja ezt a Székely Nemzet nyughatatlankodásait letsendesítő 2-dik János Király 1562-li határozása is (1818-li Gyűjtemény, puncto 5°) "A Fő-Népek, és Lófejek, minden Dézmának fizetéséből kivétesenek, mint a Nemesség'sat. ugyanitt 8°: "A közönség panaszoldásából értjük, hogy a mi dézmásaink, és a Főnépek-is, kik a Bárányokat, Süldöket, Lúdfiakat meg szokták venni, azokat a Szegénységen sok ideig hagyják tartani'sat. Ugyan itt a 11-ik

Cikkelyben ez iratik: "A' Királybírák
 „ellenvaló panaszolkodásokat is értették,
 „kik dézmáláskor is különb különb szo-
 „katlan fizetésekkel terhelnék őket, azért
 „végeztük 'sat."

Tegyük már ide a' Primipilaris Le-
 velek' Stílussát, lásd az 1818-li Gyűjte-
 ményben p. 110 etc., hol e' vagyon: "Se-
 „minaturas item et Agricolationes eoru-
 „dem quaslibet ab omni Decimarum, No-
 „narum, Capeciarumque Nobis, Succes-
 „soribus Nostris quotannis prout jure de-
 „bent, pensione in perpetuum eximendos
 „duximus et supportandos," és már ta-
 gadja-é még valaki, hogy a' Székelysé-
 gen is a' Plebea Classis dézmalizetés a-
 latt volt? Ha igen, nézze-meg Szeredai
 Not. Arch. Vet. et Nov. p. 65. az 1597-li
 Levellet, melyben meglátja, hogy a' Præ-
 post is, a' Káptalannal veszekedett: "de
 „Decimis in terra Sicularum."

Továbbá nézze-meg az 1559-li 12-a
 Junii költ Fejérvári *Diaetalis articulus*
 nyomán, mit ír Benkő Imag. Nat. Sicil.
 p. 80: "Decimas tamen Primipili, quas
 „olim et Primores Siculi ab iis (Sicilicet
 „Plebeis) exigebant, Principibus præsent.

Nézze-meg Mátyás Király' 1465-li
 Mandatumát az Aranyos, Maros, Udvar-
 hely, Csik és Gyergyó Székekhez, hogy
 a' Dézmákat, régi szokás szerént, fizes-
 sék (Eder in not. ad Hist. Felmeri p. 49):
 "Mathias Universis et singulis Siculis in
 „Sedibus Aranyos, Maros, Udvarhely,
 „Chyk, et Gyurgyu Commorantibus Sa-
 „lutem, et Gratiam! Exponitur Nobis in
 „Persona Fidelis Nostrí Reverendi in
 „Christo Patris Domini Nicolai Episcopi,
 „Ecclesie Alben. Transylvaniae querulo-
 „se: Quod vos Decimas e medio Vestri,
 „et Bonorum Vestrorum eidem Domino
 „Episcopo et dictae Ecclesie suae prove-
 „nire debentes, eidem non secundum an-
 „tiquas libertates, et consvetudines dic-
 „tae Ecclesie suae solveritis; unde suppli-

„catum est Nobis in persona ejusdem, ut
 „sibi circa præmissa, de remedii oppor-
 „tuno providere dignaremur; Et quia Nos
 „volumus, ut hujusmodi Decimae, eidem
 „Domino Episcopo et Ecclesie suae pro-
 „venire debentes, secundum antiquam
 „Consvetudinem alias observatam, ipsi
 „Domino Episcopo, et Ecclesie suae præ-
 „fatae solvantur:— ideo fidelitati Vestrae
 „cuilibet Vestrum, harum serie firmiter
 „mandamus: quatenus a modo in poste-
 „rum prædictas Decimas e medio Vestri,
 „ut præfertur Dicto Domino Episcopo,
 „et dictae Ecclesie suae provenire deben-
 „tes, obmissâ novâ Consvetudine Vestrá,
 „secundum antiquam consvetudinem Ve-
 „stram dictae Ecclesie suae cum effectu
 „solvere debeatis, alioquin Commisimus,
 „et præsentibus strictius Committimus si-
 „delibus Nostris Magnificis Vajvodis, vel
 „vice Vayvodis partium Regni Nostrí
 „Tranniae, ac Comitibus Vestris, ut
 „—superinde vocitatae, vos, et quemli-
 „bet Vestrum arctius compellant, et ad-
 „stringant, autoritate, Nostra in hac
 „parte attributa et Justitia mediante:
 „Secus ergo non facturi. Præsent. pert.
 „Exhibenti restitutiis. Datum Budæ in fes-
 „to Beati Ladislai Regis. et Confessoris,
 „anno Domini 1465+o.

d) Nyilván van, hogy a' Barczaságra sok Székelyfaluk telepedtek, és ezeknek Dézmáit 2-dik Ulászló 1500-ban rendelte a' Szászok közzé, addig pedig a' Székelységgel együtt járt.

17) Végtere, felhozom itt az 1466-beli Constitutioból azt, hogy a' Törvényt-
 szék' Bíráinak fele a' Seniorokból, fele a'
 Communitásból választatott. A' Seniorok
 itt nem azt teszik, a' mit a' Szászoknál az
 Altschafft, hanem a' Nemeseket — a'
 Communitas alatt pedig értem a' három
 Classist — Primipilus, Pixidarius és
 Plebeus, vel Libertinus Classist, vagy-is
 Ordót, megjegyezvén itt-is,

hogy nem a' Székely Nemzet völt három ordóra felosztva, hanem a' Militaris Ordó völt háromféle — trium Generum, nem Generationum.

Lásd Báthori 'Sigmondnak 1580-béli Levelét: meglátszik abból is, hogy a' Plebea Classis distingválva völt a' Primi-pilaris és Pixidarialis rendtől, sőt az is, hogy a' Plebeusok' Jóságai, már ante a-missam libertatem Collationi Regiae obnoxiumok völtak. Az Originálissa megvan nállam — Sententia ad Communem inquisitionem: "Sigismundus Báthori etc. „Hoc intellecto, annotatus Procurator „Actoris replicavit — quod præfatus Se-renissimus Rex, totalem, et integram „portionem possessionariam Siculicalem „in possessione Vadad — contulisset, per-tinentiæ essent plebea hæreditates, ve-rum (Urbanus Nagy) fuit plebeus, inter „Plebeos inservivit, Contributionemque „solvit. Inctus quoque non auderet asse-rere easdem hæreditates ad Primipi-latum pertinere, Signanter vero den-tis Primipilis, Peditibusque Pixidariis „eadem possessio Collata fuisset, quæ tam „ante, quam post insurrectionem Plebeo-rum Siculorum plebeae fuissent, Ste-phanus Tompa sibi statui fecisset. —

A' Székely Tribusokról.

Engel T. 1. p. 58. Históriájában ezt írja: "Es ist auffallend, dasz die Szekler, „die alte Nomadische Sitte, nach Ges-chlechtem, und deren Zweigen die Aem-ter abwechseln zu lassen, noch bis ins „sechszehnte Jahrhundert aufrecht er-hielten, mehrere Geschlechtem, und de-ren Zweige so nannten, dasz hie und „da die Aenlichkeit mit der, Obwohl durch „abschreiber verdorbenen Nahmen des „Constantin nicht zu verkennen ist —: Vi-de Dan. Cornides Vindiciae Anonymi Belac.)

Nahmen des Constantin — Nahmen der Szekler.

1. Neke.	1. Nagy Zweig
2. Megere.	2. Medgyes Geschlecht.
3. Kutrugermati	3. Kurt Zweig-Gyarmat
Zweig.
4. Tarianu	4. Adorján Geschlecht.
5. Genach	5. Jenő Geschlecht. —
6. Care	6. Gyerő Zweig.
7. Case.	7. Kás. —

A' Magyarországi Udvari Kamara' Archivumában vagyon egy 1291-li Le-vél: "Fassio super terra Sontheluk, ex „Collatione Stephani Regis impetrata, in „Transylvania juxta Morisium in Vicini-tate Saxonum de Romoz, et de Waras, „Stephani Dominici, et Mykonis Filiorum „Bechench de Genere Siculorum — kik-nek maradéki völtak 1520-ban "Nicola-us filius Danielis, Nicolaus Filius Sala-monis de Kelnuk.

Lásd Báthori Kristóf Protectionalis-sát de a. 1576, az Aranyos-Széki Plebe-us Székelyeknek: "Nos Christophorus „Báthori de Somlyo, Vayvoda Transyl-vaniae, et Siculorum Comes memoriae „Commendamus etc. quod Universi Inco-lae Siculicales, videlicet Plebs terrae et „Sedis Siculicalis Aranyos nostram veni-ens in praesentiam, per modum gravis-simae querelae significaverunt Nobis, — „quod inter plebem quoque ipsam, post-quam certa pars in Pixidariorum Nume-rum ad servitia Regni delecta et assum-ta fuisset, nullus certus ordo politicus „observaretur. (Chartophyl. Byblioth. C. Telekyanae, M. Vásárhely).

Lásd János 'Sigmond Confirmationa-lissát az Aranyos-Szék' Privilegiumairól, de a. 1568. — "Nos Jóannes Secundus etc. „Communi nempe plebe Siculorum Se-dium Udvarhely, Marus, Csík, Gyer-gyó, Sepsi, Kézdi, Orbai gravissimam „Seditionem, et insurrectionem hostilem „adversum nos Concitante — praedicti Si-culi Terrae Aranyos — Seditioso exer-citui ceterorum Siculorum, tamquam

„hostili occurrentes, seque ab omni sus-
 „picione insurrectionis ceterorum Siculo-
 „rum alienos demonstravere, Deo propi-
 „tio nobis victoriam caeso, fugatoque do-
 „mestico hoste, largiente, et Seditiosis
 „Siculis reliquarum Sedium etiam nunc
 „poenam insurrectionis, et laesæ Mattis
 „Nostræ lugentibus, etc.“ (Chartophyl.
 Bybl. Telekianae).—Irtam Maros-Vásár-
 helyt, 1850. G. L.

Az Újj-meg-újj-Módi' hamar-vál- tozását, nem minden kedvelli.

Az Erdélyi Híradót, olvastam en-
 nek-előtte is, néha, mikor házi foglalato-
 ságaimtól lehetett, de mióta a' Nem-
 zeti Társalkodó is jár vele, még nagyobb
 vágyódással várom a' következőnek ér-
 kezését, hogy olvashassak belőle sok
 hasznos jókat és szépeket. A' köszönetet
 méltán veheti, és elfogadhattja a' ki ezen
 foljó-írás' kezdetét megtette, fáradozását
 's tökéletességre-vitelét meg nem tudjuk
 eléggé köszönni, mi olvasóként, hogy ál-
 landóul megmaradjon 's még, virágzób-
 bá is váljon, kérhetjük a' jó Hazafiakat—
 segítsék fenntartani állandóságát, ne hagy-
 gyák ara a' sorsra jutni, mint a' virágok
 közt a' legszebbet, elnézve, a' mely min-
 denek felett leggyönyörködtetőbb, mo-
 hon sietünk hozzája, hogy szemütnék
 örömet szerezzen; de mit látunk kevés
 idő teléssel?—hanyatlík, hullatja virág-
 ját; hanem légyünk jó reménységgel az
 eránt, hogy némelyek meg vagynak áld-
 va nagy talentummal, szép értelemmel,
 és hírnak kiterjedő esméretekkel, az oly-
 lyanok nem fogják engedni hanyatlását
 a' N. Társalkodónak; mások pedig sokak,
 a' kiknek ha vólna-is módjuk benne, meg-
 vetéssel vannak eránta, vagy sajnálnak
 költeni reá. Az ilyenekről ellehetne mon-
 dani, hogy ha Módi névvel állott vólna-
 bé; úgy megvetendő nem lenne, gondo-

lom töstént követőji lennének elegen 's a'
 legnagyobb szorgalmatossággal segítőji
 vólnának nagy számmal. — Már a' tsak
 felettevaló, a' mint egy darab idő-ölta
 szokásba jött az a' szünteleni újj-meg-
 újj-Módi változása, és annak gyorsan kö-
 vetése. A' régebbs 's közelebbi időkben is
 megvált a' szokásba bevett Módi; de ko-
 ránt sem járt ily' futó cirkulációval mint
 a' mostani időkben. Azt tartják ugyan,
 hogy ez által pallérozódik a' Világ. Ezt,
 magam is elhiszem némely részben, nem
 is vagyok én éppen a' legnagyobb ellen-
 sége a' tsinosodásnak, a' sok szép felta-
 lálást bámúdom, szeretem a' jó újjításo-
 kat; de megvallom, tsekély értelmem még
 is sok tekintetben nagyon károsnak tart-
 ja ezen mostani szokásba vett, hamari
 Módi-változást, nem képzelek olyat a' mi
 sebesebben kivigye a' sok pénz a' Ház-
 tól mint ez, 's még talán lehet mondani
 Hazánkból is hordja-ki bővön. A' legre-
 gíbb világbólvaló még nem vólnék, mert
 szeretem a' mi jó és szép, az illendő tsí-
 nos öltözködést kedvellem; de megbotsás-
 son Módi ökelme, ha haragszom reá mi-
 ért oly' hamar Változó; két vagy három
 esztendeig, nem lehetne-é állandó? — A'
 kevéssel bírónak, mely káros az, ma-
 gam példamból tudom, 's lehetnek még
 mások-is hozzám hasonlók, készítettünk
 egy-két rendbéli Módi szerént lévő drá-
 ga gála öltözetet; alig van háromszor fel-
 véve, már más esztendőben nem viselik,
 el kél hányni vagy újjra sokat fizetni Mó-
 dihoz való igazításért. Így, a' mit a' sza-
 bónak és marsán-módnak fizetünk, jobb
 lenne ha a' kezünkben maradna, 's még
 egy-annyit szerezhetnénk vele. Sokan, ha
 öszve eggyezhetnénk ára, hogy hagyjuk
 a' Módi hamar-követést az Uri Asszo-
 nyoknak, a' kiknek jó módgyok van ben-
 ne, vagyon idejek is hozzá; mi pedig kis-
 sebb sorsuak, kevés birtokosok, kevesün-
 kel szerezgetve, zükségtelenekre nem

költve, — hát ha mi is valamely jó czélra törekedhetnénk, a' mellyel Édes Hazánknak használva, 's a' Hazafijának jó intézettjekbe, ha tsak valamennyiben is segítségül lehetnénk. —

Ambár egy név nélkül lévő érdemes írótól olvastam a' Társalkodóból kemény tilalmazását az Asszonyok' írkalgatásoknak. Ugyan bizony — kitettzik innen is, hogy még a' Társalkodóban is, vontzolódó, hurtzolódó az Asszonyi Sors, egyik érdemes író egyképpen, a' másik másképpen térszen szegény Fejüinkre ítéletet. Serkentenek, buzdítanak, egy-elsőben minden hasznos jónak, szépnek igyekezésére, annakutánna, hátra állítva, böltső mellé ültetnek. Igaz szívbőlvaló bánat és nagy kár, hogy némellyeknek böltsőhöz szerentséjek nem lehet, még a' nagy Nápoleonné is, e' miatt alázatottle. A' Napoleon' mondása az Asszonyokra, nagyon rég' lehetett, azolta véghetetlen sokat változott a' Módi mindenekben. Hogy a' Férfiak dolgába ne elegendjenek, ére talán nintsen is szükség; a' mi őket nem illeti, a' hol bölts az igazgatás, ott jól van a' rendtartás. Hogy otthon-ülők, takarékosok, kíméllők legyenek, ez, önkéntvaló jó érzésből tevődik. A' 4-és 5-dik Társalkodóból olvastam ismét egy nevetlen, érdemes írótól, a' rossz gazdaságról, és kultura jobbításáról. Sok van benne, a' mi gondolkodásom 's kedvem szeréntvaló. Kérdésformában teszi-ki hogy mirevalók azok a' blondinok, Tulandrék, 's még sokat nem említett, mellyek tsudállatos Módi nevekkel bėjött drága portékák; 's valyon nem lehetne-é el ezek nélkül a' Fejérsnép öltözete? Óhajtanám sokadmagammal azt felelni, hozzám hasonlókkal, hogy ellehetne bizony a' nélkül, 's el is kénék lenni sokaknak; úgy osztán a' mindenek is inkább kerühetnék.

A' Kávét, Nádméz, és fűszerszámok

helyett, hogy lehetne egyeheknek hasznát-venni, mellyek nem kerülnének sokba, — már abba bajosan egyezném-meg, mert az igazi jó Kávét, Nádméz, ízlesem szerent, semmi más egyéb ki nem pótolhatná, a' fűszerszámok is nagyon szükségesek egy jó Ház tartáshoz; illendő mértékbe nem lehet sajnálni ezekre a' pénzt. Ugyan szeretném az tudni, ki készíthetne jó ízű kolbászt paprikával, bors helyett; tüdöst, vérest, fűszer-szekfű nélkül. Némellyek, szokták ugyan a' kolbászt majoránnával, citrommal, fokhagymával, de a' borsal legegészségesebb. — Azon súljós vádat is ottan olvastam, hogy az Asszonyokat a' sok rossz román-olvasás rontja-el, 's még, egésségtelenséget is okoz. Oh ha ezt valóságos igaznak lehetne hinni: úgy én felfogadnám, hogy soha egy könyvből is nem olvasok a' Szikszain kívül, de még is ha kevés eszünkkel elgondoljuk azt, hogy egy könyvet végig elolvasva, ha mind rosszak vólnának benne, miképpen nyomtatódott vólna ki; én, úgy gondolom, hogy ha történetből talál is vagy egy rossz könyv akadni a' kézbe olvasás végett, ki lehet abból is szemelni a' jót, a' mi rossz, ott lehet hagyni.

Ne vegyék rossz neven tsekély írsomat, nem magamért tettem, hanem azért, hogy a' Haza' érdemes kedves Leányainak ösztön légyen a' jobbokról és szebbekrőlvaló írásra.

Töllem többet nem kell várni Falu helyről, Gušaly 's Rokka mellől. — M.

A' Dühödés' Orvoslása eránt, (Nzti. Társalk. 124-dik lap.) Hazaszere-tő Bénéjámín igen szükséges dolgot kíván. — Én, ehhez térszem, mint több ízben általam próbált bizonyos orvosságot ezt: —

Mihelyt észre-veszed, hogy Dühös-állat mart-meg, — legottan törj-össze jól

tsipő Tsilyánt (tsalánt, úrtica) apró (lágý) sóval, és azzal kötözd, hogy hamar bé ne gyógyúljon (mert ha beheged a' seb—veszedelmes). Ezt gyakorta kell így kötozni és hosszas időig. Belőlről pedig minden nap' háromszor, ú.m.; reggel, délben, este, étel-előtt fel kell olvasztani félfértálnyi hideg vízben, mintegy kö-zönséges Dió, akkora savanyú Kovászt 's azt idd legalább egy hétig. — Ollyant is mentettem-meg, ki ma is él, a' ki már a' szárnyas állatoktól 's víztől félt és irtóztott, ezen orvossággal.

Ez az orvoslás-mód, az Orvosoktól távollévő helyeken, 's a' legszegényebb embereknek is, ítéletem szerint, könnyen megszerezhető, és nem kínos, mint a' Kőrös-bogár, 's még-is hasznos.

En a' Kutyáimat is, tsupán Kovász-szal orvoslom; pedig az ő' természetjek igen közel vagyon a' dühödéshez.

Mind az embernek, mind az állatoknak, minekelőtte elérné a' Dühödés, a' nyelvek alatt valami szederjes hójagotskák támodnak. Azokat, az ahhoz értő hátor ember tsak a' kemény körmével is kifokasztja, és apró sóval megsúrolja, e-tzettel kimossa, mindannyiszor a' hány-szor megnőnek, de a' nedvességet a' beteg le ne nyelje, mert az veszedelmes; és álljen az irt kovász-lével. — Május, 6-dikán, 1830. — Sz. D. M.

A' Társalkodó' 2-dik számja alatt kijött első Értekezésnek VI-dik pontyá-bau hibáson állittatik, hogy a' Magyar Olvasok' száma kétszáz volna; mert Schvartner nem az olvasók, hanem az élő Írók' számát tette kétszázra, 's még az ellen is méltán költ-ki Magyarország, midőn Csaplovits szerint (Gemälde von Ungarn, 1. Th. S. 313) tsak Székes Fejér-Vármegyében negyvennégy, Sopron-Vármegyében kilentzvenöt; Nyitrában harmintz-

három, Vasban hatvan, Győrben hatvanöt — élő írók voltak a' közelébbi időkbén: és így, öt Vármegyében kétszáz kilentzvenhét. Írók találtatván, mekkora nem lessz az egész Magyarországi Írók száma? még a' mellett is, hogy az említett írók között, kétszégkívül Német írók is számosan találtatnak. De, akár-mint légyen a' dolog, ha szinte tsak két-száz Magyar Író lenne is úgy is, legalább kétezer Olvasónak tsak kell Magyarországon lenni, a' három millió öt-száz ezer emberből, az oskolás szemé-ljeken, és a' Papokon kívül is, kik a' Nemzeti Literaturával, keveseket kivéve, nem sokat bajlódnak. Erdélyben pedig a' nemesi Szabad Székely, és polgári rendeken, a' fél millió emberből, vagyon legalább ötszáz Olvasó ember; a' számos Tanulókat ide nem érte; hanem a' Magyar Könyv-vásárlók számát Erdélyben, többre nem lehet tenni kétszáznál; noha némely előfizetés mellett kijövő munkára, némelykor, három - 's négyszázan is alá-írnak.

Követendő Példák

Cyrus, Tanítójával egykor sétálva, meglátott két gyermeket, kik közzül a' nagyobb, igen rövid, a' kisebb igen hosszú köntöst viselt. Midőn ezen hójzójok nem illő öltözetet, hosszas figyelemmel el nézte volna, így szóllott: jobb lenne a' nagyobb' köntössét a' kisebbnek, 's e-zét amannak adni, hogy lenne minden-inek magához illő ruhája. Hogy kinek mekkora köntös kell, ez, így szóll a' Tanító, a' Szabó' dolga: néked elég azt tudni: hogy senkitől sem lehet a' magáét el-venni. Viselje mind-a'-két gyermek a' maga' köntösét! —

Sokrates, a' Görög Bölcsék' egyyike, azt is tudta: hogy többet is lehetne tudni, mint a' mennyit ő tud.